

Val niet voor vals (bonusactiviteit 1)

Bewegend debat: fake news

Tijdens deze activiteit nodigen we de leerlingen uit om na te denken en te spreken over verschillende stellingen met betrekking tot fake news.

Doelstellingen

- ✓ Denkbeelden over informatie **analyseren**
- ✓ **Nadenken** over hoe we ons informeren op het internet

Context

We raden aan om er voor en tijdens de activiteit op aan te dringen dat iedereen het kader naleeft (en vooral respect heeft voor wie aan het woord is), zodat iedereen zich vrij kan uitdrukken.

Een bewegend debat, wat is dat?

In een bewegend debat gaan de leerlingen op een plek staan (in de ruimte waar ze zich bevinden) als ze het eens zijn met een bewering, en op een andere als ze het er niet mee eens zijn. Er zijn geen juiste of foute antwoorden. Het is de bedoeling dat de leerlingen nadenken en van gedachten wisselen.

Activiteit

Wat heb je nodig?

- 1 A4'tje "EENS"
- en 1 A4'tje "ONEENS" die de kampen weergeven

1. Baken voor je begint **twee zones** af in de ruimte: aan de ene kant het kamp van iedereen die het "eens" is, aan de andere kant zij die het "oneens" zijn.

2. Lees nu stellingen voor en vraag je leerlingen **om een standpunt in te nemen** (eens / oneens). Neutraal blijven mag niet.

Bijvoorbeeld:

- Als ik het eens ben met een stelling, ga ik links staan.
- Als ik het oneens ben met een stelling, ga ik rechts staan.

Terwijl ze dit doen praten de leerlingen niet, om elkaar niet te beïnvloeden.

3. Als iedereen een kant gekozen heeft, kan je hen vragen om hun keuze (of hun dilemma!) **uit te leggen**.

4. Aarzel niet om elke stelling **af te ronden** met een paar dingen om over na te denken, of met zaken die aanzetten tot "antwoorden".

Daarvoor kan je gebruik maken van de voorstellen bij elke stelling.

Mogelijke stellingen

Tip: je hoeft niet alle stellingen te gebruiken; alles hangt af van hoeveel tijd je hebt.

Stelling 1: Sociale media zijn verantwoordelijk voor fake news.

Fake news is niet ontstaan toen internet opkwam (denk maar aan de heksenjachten, aan de geruchten rond de dood van Elvis, aan het geloof dat spinazie veel ijzer bevat, ...). Door de sociale media neemt het fenomeen wel veel grotere proporties aan. Vanuit sociaal oogpunt zijn we op deze netwerken vaak verbonden met mensen die onze meningen delen, die we vertrouwen. Je laat je dus al snel beïnvloeden.

Stelling 2: Fake news beïnvloedt de verkiezingen.

We zagen het tijdens de laatste verkiezingen in de Verenigde Staten, fake news kan het stemgedrag beïnvloeden. Valse geruchten in het leven roepen om een tegenstander in verlegenheid te brengen is niet nieuw, maar vandaag nemen de mogelijkheden om fake news te creëren en de snelheid om het te verspreiden proporties aan die de democratische spelregels doen wankelen.

Je kan het hier hebben over het schandaal van Cambridge Analytica, dat ervan beschuldigd werd om Facebookgegevens van Amerikaanse kiezers te misbruiken om hun stemgedrag te beïnvloeden. Hierover is een uitstekende documentaire gemaakt, die beschikbaar is op Netflix: "The Great Hack".

Stelling 3: Jongeren kunnen goed overweg met sociale media en laten zich niet beetnemen door fake news.

Jammer genoeg is niemand bestand tegen fake news...

En goed overweg kunnen met sociale media volstaat niet om je tegen dit fenomeen te beschermen!

Maar het kan wel helpen, vooral als je begrijpt hoe fake news werkt en je leert hoe je het kan ontmaskeren!

Besluit: leer jezelf om informatie te ontcijferen en feiten te checken!

Stelling 4: Wie fake news maakt doet dat om er geld mee te verdienen.

Er bestaan drie soorten fake news: complottheorieën (bijvoorbeeld: "De aarde is plat."), propaganda (zoals de beweringen van Rusland over de oorlog in Oekraïne) en commercieel fake news (bijvoorbeeld reclame voor een wondermiddel tegen haaruitval). Dit heeft niets te maken met satire (bv. De ideale wereld, of websites als De Rechtzetting, De Raaskalderij en De Speld), waarbij de kijker of de lezer niet gemanipuleerd wordt of de informatie niet als waar wordt voorgesteld.

Stelling 5: Op internet zou alleen gecontroleerde informatie mogen circuleren.

Er moet een controle komen van alle informatie.

Een actueel onderwerp, waar veel discussie over is! Spreekt het niet vanzelf dat je tegen dit fenomeen wil ingaan? En toch, loop je dan niet het gevaar dat je ingaat tegen een pijler van de democratie, de vrijheid van meningsuiting? En wat als er een overheid aan de macht komt met minder goede bedoelingen, die hier gebruik van maakt om informatie te censureren?

Stelling 6: Traditionele media zijn veilig en beschermen ons tegen valse informatie.

De traditionele media in België blijven een gevestigde waarde voor het verspreiden van betrouwbare informatie (Belgische journalisten zijn gebonden aan een ethische code, in tegenstelling tot landen als China, Rusland en zelfs de Verenigde Staten). Sommige traditionele media ontwierpen zelfs tools voor factchecking. Toch zien we dat fake news de voorbije jaren ook door een aantal grote media verspreid werd. Het blijft dus belangrijk om de informatie die we lezen altijd te checken.